

Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Szerző:

Cím: *Egy antikvárius visszaemlékezései*

Forrás:

Magyar Kisregény
Budapest 1951 III. s.

(Hely)

(Idő)

(Köt. v. füz.)

(Oldal)

Oszátozás

655.425

Hely:

Idő:

1951/118

Személy:

Helyszám:

Egy antikvárius visszaemlékezései

A közelmúltban beszámoltunk Stemmer Odórnék, az ismert fővárosi antikváriusnak egyelőre kéziratban levő, rendkívül érdekes visszaemlékezéseiről, amelyek felölelik a szakma legutóbbi ötven esztendejének multján kívül azokat a jellegzetes mozzanatok is, amelyek a szocialista irodalomnak a század elején megindult s egyre növekvő térhódításánál nagy szerepet játszottak. A fölötté tanulságos anyagból ezúttal kiemeljük a régebbi szocialista irodalom néhány kiemagasló gyűjtőjére, főként Szabó Ervin, dr. Krejcsy Rezső, dr. Papp Dávid és Diner-Dénes József-re vonatkozó adatokat.

A forradalmár Szabó Ervin

Stemmer a művében Szabó Ervinre való visszaemlékezéseinél többek között hivatkozik Fogarasi Bélának a „Szabad Nép” hasábjain megjelent soraira, amelyek találoan mutatnak rá Szabó markáns és értékes szerepére: „Szabó Ervin tévedései és hibái a marxizmus alapvető kérdéseiben egy doktriner forradalmárnak, de egy igazi forradalmárnak a tévedései voltak, aki egész életén át hű maradt a szocializmus ügyéhez s toronymagasságban állott a magyar szocialdemokráciában opportunista és centrista vezetői fölött és mint tudós, még ennél is magasabban állt a magyar hivatalos történettudomány reakciós ideológiáinak és a magyar polgári radikalizmus

doktriner, de egyáltalán nem forradalmi ideológusai közt. Szabó Ervin gyöngeségei elsősorban nem személyi kvalitásainak hiányából, hanem a magyarországi munkásmozgalom fejletlenségéből fakadtak” — állapítja meg többek között Fogarasi.

S hogy a könyvekkel tevékenykedőknek mit jelentett Szabó Ervin korszakos működése, arra vonatkozóan Stemmer rámutat Oravetz Istvánnak a „Corvina” hasábjain megjelent beszámolójára, az akkor már harminc éve elhunyt tudósunkra való visszaemlékezés kapcsán: „Ő szervezte meg és gyűjtötte egybe hangyaszorgalommal a szocialpolitika, a szocializmus és marxizmus gazdag könyvanyagát. Méltóan nevezték el tehát róla azt a nagyarányú kultúrintézményt, a Fővárosi Könyvtárt, jelszabadosulásunk után fővárosunk vezetőit.”

Stemmer mindezekhez hozzáfűzi, hogy valahányszor Szabónak budai lakásába ellátogatott, nemcsak ritka szellemi tulajdonságait élvezhette, hanem könyvtárának egészen különleges rendszerességét és ritkaságait is megbámulhatta.

A francia kommün specialistája

Hasonló impozáns magánkönyvtára volt dr. Krejcsy Rezsőnek, a Kereskedelmi és Iparkamara későbbi főtisztjének is, aki ahhoz a régi szocialista élgárdához tartozott, mely

mozgalmi multjában az I. Internacionálé idejére tekinthetett vissza. Meglehető baráti viszony fűzte őt Frankl Leóhoz, a francia kommün magyar-származású miniszteréhez is, akiről később — 1919-ben — kisebb életrajzban is megemlékezett. Dolgozószobájának falait betöltő könyvtára a szocializmus irodalmának számos ritkaságát és különlegesen érdekes nyomtatványait is magában foglalta. Figyelemreméltó része volt ennek a gyűjteménynek a francia kommün különféle nyelveken megjelent írásainak kollektívája.

Kiemelik a feljegyzések dr. Papp Dávidnak, régebbi kereskedelmi életünk kiváló jogászának igen értékes szocialpolitikai gyűjteményét is. Ez a polgári származású fiskális is egyike volt azoknak, akik utóbb a munkásmozgalomnak legodaadóbb és leglelkesebb harcosainak bizonyultak.

Akire Lenin is figyelte

Stemmer hosszabban vázolja Diner-Dénes Józsefnek, ennek a színes és eredeti egyéniségnek s polihistorinak könyvgyűjtői szerepét is. Egy erősen polgári beállítottságú, németnyelvű lapnak volt ugyan cikkírója, s mégis, utóbb kiváló irányító szerepre talált a munkásmozgalomokban. A szocializmus elméleti és gyakorlati kérdéseiről tartott előadásait a legtisztább maxista szellem hatotta át és

egyben könnyed hangú és csevegő módorú tanítása könnyen utat talált a kevésbé képzetekhez is. A „Leonardo da Vinci” című, 1905-ben megjelent tanulmánya az első tudományos kísérlet volt nálunk egy művészeti korszaknak a történelmi materializmus irányelvei szerint való felvázolására.

A „Die Neue Zeit” című nagytekintélyű német folyóiratban látott napvilágot „Der Marxismus und die neueste Revolution in den Naturwissenschaften” című tanulmánya 1907-ben s erre maga Lenin is felfigyelt. „Materializmus és empiriokritizmus” című munkájában ugyanis oldalakon át igen elismerően foglalkozik Diner-Dénes megállapításaival.

Színes sorokkal adózik a visszaemlékezések írója a század elején feltűnt szabadszellemeű újságírók néhányának is. Ismerteti az ifjú Gábor Andornak a „Nap” című bulvárlap hasábjain megjelent rendkívül ötletes írásait, Karinthy Frigyesnek, Szép Ernőnek nagy figyelmet keltett irodalmi startját.

Érdekes adatokban bővelkedik Stemmer közléseinek az a része is, amelyben a nyilvános könyvtárakhoz fűződött kapcsolatairól szól. A Fővárosi Könyvtárról szólva, természetesen ismét előtérbe hozza Szabó Ervin személyét, aki ennek az intézménynek élére került, elsőnek tárta ki a kaput a szocialista irodalom alkotásai előtt. „Forradalmian úttörő munka volt ez, s elévülhetetlen érdeme Szabónak, hogy illy módon az első encik-

lopédikus szocialista könyvgyűjteményt megteremtette s így végre ezt az anyagot is hozzáférhetővé tette szellemi életünk számára” — állapítja meg Stemmer. Szabó telepítette be hozzánk a külföldi könyvtárakban már általánosan alkalmazott „decimális” katalógizálási rendszert s az ő elgondolása volt a nagyobb közkönyvtárakkal való összműködés létrehozása is. Ugyancsak az ő érdeme a fővárosi fiók-könyvtárak létesítése, amelyekkel a kültelki munkásnegyedekhez is eljuttatta a színvonalas irodalom és a szocialista szellemű írások kötetét.

A továbbiakban megemlékezik Stemmer a Fővárosi Könyvtár e feledhetetlen vezetőjének akkori munkatársairól is, így dr. Gárdonyi Albertről, dr. Madzsar Józsefről, dr. Rácz Gyula, dr. Diens László és Köhalmi Béla személyéről, majd foglalkozik a később vezető helyre került dr. Enyvári Jenővel is, akinek érájához fűződik a Fővárosi Könyvtár mai központi székházának, a Baross-utcai Wenckheim-palotának megszerzése. Erről Stemmer bizonyos kritikai éllel emlékezik meg s megjegyzi, hogy a palota bensejének dúsan aranyozott falai között úgy érzi magát a látogató, mintha hirtelenében a firenzei Pitti-palota híres galériatermeibe csöppent volna. „Más kérdés viszont, hogy ez a pazar architektúra megfelel-e vajjon annak a célnak is, amit

Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Osztályozás

Tárgy :

Hely :

Idő :

Személy :

Helyszám :

Szerző :

Cím :

Forrás :

(Hely)

(Idő)

(Köt. v. fűz.)

(Oldal)

Egy anti'kvárius végignemlékezés
Magyar Kiskereskedő
Budapest 1957 III, 1

egy modern város reprezentációs könyvtárától megkövetelhetünk."

A mű megemlíti a dr. Wildner Ödön által létesített „Fővárosi Pedagógiai Könyvtár” érdekes szerepét, továbbá megemlékezik a Szántó Menyhért elgondolása alapján létesült „Társadalmi Múzeum”-ról, amely később „Népegészségügyi Múzeum” néven folytatta működését s hosszabban szól az „Egyetemi Könyvtár”-hoz fűződő kapcsolatairól, amelyeknek során számos érdekes kortörténeti apróságról számol be.